

IZ RECENZIJA

Rad prof. dr. Vinka Brešića *Hrvatski književni časopisi 19. stoljeća. Studija & Bibliografija*, spada u temeljna istraživanja povijesti hrvatske književnosti. Njegovim će objavljivanjem hrvatska književna znanost biti obogaćena iznimno vrijednim instrumentom, nezaobilaznim za svakoga tko se bude htio ozbiljno baviti hrvatskom književnošću.

Kao sretan spoj dokumentacije, teoretskog i književnopovijesnog razmišljanja Brešićev rad donosi sve što je dosada za tu temu napisano (ispravljajući pri tom niz uobičajenih pogrešaka), otkriva nepoznata (ili slabo poznata) područja hrvatske književne periodike, bibliografski opisuje golemu građu od 48 časopisa, te s punom argumentacijom ističe da se kontinuitet hrvatske književnosti – u rasponu od "Danice" (1835.), preko Senoina "Vienca" (1874. – 1881.) do "Života" (1900.) najbolje zrcali upravo na stranicama časopisa koji su bibliografski obrađeni: ovaj rad definitivno obezvređuje svaki pristup cjelini 19. stoljeća koji bi se površno odnosio prema književnim časopisima. Uzmemo li u obzir činjenicu da je Brešićev rad samo prvi dio od velikog projekta kojem je cilj bibliografska i književnopovijesna deskripcija svih hrvatskih književnih časopisa do danas, tada se vrijednost obavljena posla udvostručuje. Već sada je pred nama enciklopedijska tvorevina, a ono što dolazi bit će izvan svih poznatih mjerila (...)

Velika studija – monografska rasprava o problemima vezanima i uz Bibliografiju i uz časopisnu, književnu, kulturnu i političku povijest 19. stoljeća (a i šire) – nošena je trostrukom usmjerenošću. Nema nikakve dvojbe da se težište nalazi na analizi časopisne povijesti i da je cilj rada da što temeljitije iscrpi svoj predmet: da ga opiše, da se rastvori, protumači, ponovno oblikuje i ocijeni. Ova analitička težnja ne dolazi nijednog časa u pitanje ali se uz nju vezuju još dvije: dosljedno slijediti i obrazlagati vlastitu viziju povijesne cjeline, pažljivo otkrivati i prikazivati svu raznolikost pojava. Zato se studija povremeno iskazuje kao dramatična napetost u kojoj se uz dominantnu volju nameću i ove dvije; čas jače, čas slabije. To je skriveni šarm ovog inače suverenog i sustavnog raspravljanja (...)

Prof. dr. Stanko Lasić

(Pariz, 15. rujna 2005.)

Knjigom bibliografije hrvatske književne periodike 19. stoljeća (...) izvršen je kapitalan i tako potreban posao bibliografiranja tako važnoga segmenta "događanja" književnosti, da mu treba odati ozbiljno i pohvalno priznanje. Taj težak i naporan posao zahtijevao je velik uloženi trud katalogiziranja i opisa po jedinstvenoj metodologiji koja je uvažavala opis predmeta i žanrovsko segmentiranje. Nakon nekoliko važnih studija i članaka o pojedinim časopisima (Barac, Vaupotić, primjerice), taj posao predstavlja prvo usustavljanje, pa treba istaknuti njegovu monumentalno značenje za nacionalnu kulturu uopće, a posebice za književnost.

Međutim, kako je hrvatskoj znanosti o književnosti nedostajao relevantan rad o časopisima koji bi ga teorijski i metodološki opisao i definirao kao specifičan medij, Brešić je u uvodnom tekstu (...) knjigu opskrbio i uzornim predgovorom. Riječ je o pregledu hrvatske književne periodike 19. stoljeća, te teorijsko-metodološkom okviru za njeno proučavanje. S tom namjerom autor definira pojam časopisa kao specifičnog medija književnosti (...), njegovu strukturu i status u znanosti, te po prvi put određenije i znanstveno argumentiranije zapravo definira pojam časopisa i specifičnu njegovu funkciju u hrvatskoj književnosti 19. stoljeća. Na tom tragu razlaže i brani tezu o časopisnomu mediju kao jednom od kapitalnih kriterija za tvorbu nacionalne post/preporodne književnosti, pri čemu je impliciran i segment argumentacije za naziv "novija hrvatska književnost", koja se umnogome rađala časopisima.

Ovaj kapitalan posao – dokument, usustavljenje, povijest i metodologija – iznimno će dobro doći kao neophodno znanstveno sredstvo stručnjacima i studentima književnosti, a također i publicisticima i medijima, kao neka vrsta enciklopedije. No, kako je katalogizirana sva građa, koja je u 19. stoljeću bila raznovrsna, odnosno pratila je i ostala znanstvena područja, te zapravo konstituirala promjenu znanstvenih paradigmi, kompendij će dobro doći i djelatnicima drugih znanstvenih područja, posebno historiografima, jer im može pomoći u opisu "mentalističke" i kulturološke hrvatske povijesti, koja je već i u ovom radu ponuđena u naznakama.

Prof. dr. Cvjetko Milanja

(U Zagrebu, 5. listopada 2005.)

Knjigu *Hrvatski književni časopisi 19. stoljeća. Studija i bibliografija (1835 – 1900)* valja u doslovnu smislu shvatiti kao fundamentalno znanstveno istraživanje kada je u pitanju povijest novije hrvatske književnosti. Iako je i prije bilo pokušaja da se dadne analiza književnočasopisnoga života (bilo sintetski, tj. unutar cjeline određenih vremenskih razdoblja, bilo pojedinih časopisa), ovo je prva bibliografija koja sustavno i iscrpno prikazuje hrvatske književne časopise od sama početka ("Danica horvatzka, slavonska y dalmatinska", 1835 – 1867) do kraja 19. stoljeća ("Život", 1900 – 1901). Sveukupno je obrađeno 48 časopisa. U studiji koja prethodi Bibliografiji autor daje ne samo uvid u povijesno značenje pojedinih časopisa, nego istodobno razvija svojevrsnu poetiku, tipologiju pa i fenomenologiju časopisnoga života. Središnje mjesto časopisa u razvitku nacionalne (hrvatske) književnosti vidljivo je npr. iz njihove nezaobilazne uloge u konstituiranju i obnavljanju žanrovskoga sustava, u formiranju književne publike, u razvitku tiskarstva i izdavaštva, u afirmiranju ne samo pojedinih prozaika, pjesnika, kritičara, esejista, nego i krupnih kulturnih institucija (Matica hrvatska, Akademija, Dionička tiskara, Društvo Sv. Jeronima) te utvrđivanju kulturne svijesti i samosvijesti zajednice. Časopisi su "hambari", "pluća", "barometri" i "motori" književnosti. Nema nikakve dvojbe da je osnovni cilj knjige – "usustavljanje časopisnog nacionalnog korpusa i njegov makar osnovni opis" - ispunjen. Međutim, time je izvršena osnovna i nezaobilazna predradnja za pisanje časopisne povijesti (novije) hrvatske književnosti, bez koje književna povijest nekoga naroda ne može biti ni potpuna ni osvjetljena u punu sjaju.

Knjiga *Hrvatski književni časopisi 19. stoljeća. Studija i bibliografija (1835 – 1900)* bit će nezaobilazna za svakoga tko se u bilo kojem segmentu i s bilo kojega aspekta bavi hrvatskom književnošću. To se u prvome redu tiče kroatologa, sveučilišnih nastavnika, studenata kroatistike i komparatistike, srednjoškolskih profesora, ali isto tako i najširega čitateljskoga kruga koji se bavi hrvatskom književnošću i kulturom (...)

Prof. dr. Josip Užarević

(13. 9. 2005.)

(...) Autorova uvodna studija uvelike mijenja dosadašnju paradigmu pristupa hrvatskim književnim časopisima, posebice u isticanju njihove medijske naravi. Brešić časopisima ne pristupa kao "arhivima" koji čuvaju književnu građu, nego kao "motorima" književnog života i čimbenicima njegove institucionalizacije. Naime, ustvrđuje autor, nije samo književnost ta koja je podložna povijesnim promjenama, već i časopis kao medij, i to u širokom rasponu različitih i podrobno elaboriranih "mjernih instrumenata" i "orijentira". Stoga na tragu sustavnijih pristupa problemu književnih časopisa u novijoj i medijski osviještenoj znanosti o književnosti, Brešić gradi iznimno dorečen sustav kategorija koji mu omogućuje iscrpan opis, otvaranje složenih analitičkih problema i, naravno, niz suvislih odgovora. Kompetentno postavlja probleme časopisne "žanrovske palete", strukture *impresuma*, *naslova* i *podnaslova*, *priloga*, *naslovnice* i *knjižnog bloka*, *autora* i *autorstva*, časopisnoga *programa*, *uvodnika* i *mota*; razlučuje *rubrike*, stupanj *aktualnosti* i *mjesnost* časopisa, propituje ulogu *urednika* i *izdavača*, *kriterije* na temelju kojih tekstovi ulaze u časopis, analizira *nakladu*, strukturu *pretplate* i broj *pretplatnika*, logiku i uvjete *distribucije*, kao i *format*, *promidžbu* i *dostupnost* časopisa. Istodobno s uspostavljanjem ovako složena sustava, autor ispisuje osobitu medijsku i kulturnu povijest (novije) hrvatske književnosti i njezinih aktivnih institucija. Brešićevom je studijom hrvatska znanost o književnosti osvijestila devetnaestostoljetni medijski lik predmeta svojih istraživanja, a njegove komparacije sa suvremenim stanjem ponudile su i priželjkivani smjer budućih obrada dvadesetostoljetne časopisne građe (...)

Prof. dr. Dean Duda

(U Zagrebu, 20. rujna 2005.)